

The Project Gutenberg eBook of Den Gamles Minnen: Bilder från finska skogsbygden, by Fredrik Berndtson

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Den Gamles Minnen: Bilder från finska skogsbygden

Author: Fredrik Berndtson

Release date: June 28, 2015 [EBook #49308]

Language: Swedish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK DEN GAMLES MINNEN: BILDER FRÅN FINSKA SKOGSBYGDEN ***

Produced by Jari Koivisto

DEN GAMLES MINNEN

Bilder från Finska Skogsbygden

tecknade af

F. BERNDTSON

Borgå, P. Widerholm, 1843.

Imprimatur: *Gabriel Rein.*

INNEHÅLL:

- I. Vid Kyro fors.
- II. I qvarnen.
- III. Anna i loftet.
- IV. Frieriet.

- V. Helsingen.
- VI. På korsvägen.
- VII. Återkomsten.
- VIII. Fallet.

I.

VID KYRO FORS.

Kom och känn, hur friskt det doftar
Uppå stigen genom skogen!

Tvenne vårar redan blommat,
Tvenne somrars frukter mognat,
Tvenne höstars skördar gulnat,
Tvenne vintrar jorden svalkat,
Sedan jag med staf i handen,
Med min rensel uppå ryggen,
Vandrade i Finlands bygder,
Hörde vilda skogen sucka,
Lundens aspar sakta hviska,
Hörde forsens herrskarstämma,
Lyddes till det glada sorlet
Utaf källan, utaf bäcken,
Såg i himmelsblåa vattnen
Berg och kullar mildt sig spegla,
Och på dalens gröna ängar
Boskap gladt bland blommor beta,
Såg i hyddan frid och trefnad,
Frid och trefnad sjelf mig lärde,
Lugn och saktmod för mitt hjerta.

Ren mot Pingst det led. Af blommor
Lyste allt, som blomstra kunde,
Gladdes allt, som glädjas kunde.
Sol'ns och årets första dotter,
Himlens skötbarn, jordens älskling,
Våren herrskade i Norden. —

Det en söndag var. Naturen
Som en kyrka var allvarlig,
Fridfull som ett Herrans tempel,
Och så varm, så glad af kärlek
Som en redlig Christens hjerta
Icke menskan ensam firar
Sabbathsdagen, ej allena
Hon i rena högtidskläder
Går, att Gud Allsmäktig bedja,
Att den Högstes ära sjunga;
Äfven faglarna i luften
Sina ljud med sången blanda,
Äfven blommorna på marken
Två med tårar sina skrudar,
Äfven böljan, skogen, klippan
I ett sken af andakt skimra.

Det var afton ren, och solen
Satt i vester lik en drottning.
Öfver gyllne kronan glänste
Thronens blåa silkeshimmel,

Och på guldsydd purpursammet
Hvilade den höga foten —
Trenne barn i skogen lekte,
Sprungo i dess pelargångar,
Som när gladt i furstesalen
Konungsliga piltar täfla.
Röda kinder, gyllne lockar
Hade en, och sökte blommor;
Tittade så skälmskt imellan
Löfvens gröna galler. Mörkögd,
Tyst men vänlig var den andra;
Lekte ständigt kuragömma
Med den första. Men den tredje
Flög omkring att fjarlar fånga,
Klängde uti trädens grenar,
Och de andre spratt han gjorde.
Trenne barn i skogen lekte,
Sprungo i dess pelargångar:
Strålen lekte der och skuggan,
Vinden sprang i gröna salar.

Höga, mildt allvarliga att skåda,
Kring mig gran och tall sig reste.
Då jag tänkte i mitt sinne,
Med mig sjelf jag öfverlade:
Ägde jag nu blott en yxa,
Skulle jag er hugga neder,
Och en stuga här mig bygga;
Skulle - - - Dock, hvems stämmor är det,
Som i tyska skogen ljuder,
Som i mörka tallen sjunger?
Om min yxa ljud i skogen,
Om jag högge träden neder,
Skulle trasten mer ej sjunga,
Icke tallen, icke granen
Breda ut så vackra skuggor
Uppå stigen genom skogen.

Lätt, som barnet vid sin moders
Rika hjerta, här jag andas,
Här bland tallarna i skogen.
Glad och lugn jag är som lärkan,
Hvilken första gången sjunger
I det höga blå och skådar
Jordens berg och jordens dalar
Genom vårens rosenskyar.
Herrligt doftar det i skogen!
Som en helsa genom sinnet
Strömmar luften rik på vällukt
Ej från purpurröda rosor
Ej från glödände oranger,
Men från Nordens blyga blommor,
Ifrån alens späda knoppar. —
Du med vemod uti hjertat,
Sorg och saknad uti sinnet,
Kom och känn, hur friskt det doftar
Uppå stigen genom skogen!

Säg, mitt hjerta, hvad du kände,
Säg, min själ, hvarpå du tänkte
Uppå stigen genom skogen.

Så jag tänkte: hvad är ära,
Hvad är guld och makt och vällust!
Ej behöfver dagen stjerner,

Icke solens ljus förgyllas,
Klippan ej i harnesk klädas,
Blomman ej med färger sminkas.
Ej jag törstar efter ära,
Efter guld och makt och vällust,
Lätt kan sådant den försaka,
Hvilken går sin lefnadsbana
Tyst som jag nu här i qvällen
Uppå stigen genom skogen.

Hvad jag kände? — Fråga echo,
Som min varma suckan hörde,
Fråga himlen, fråga solen,
Fråga alla späda blommor
Uppå stigen genom skogen!

Men hvad är det jag hör brusa,
Som på afstånd mäktigt dånar?
Icke kan det vara stormen,
Ty ej så hans suckar ljuda,
Icke så den vildes vingslag.
Åskan kan det icke vara,
Ty så klar var luften alldrig,
Alldrig förr så lätt att andas.
Det är Kyro fors, som brusar,
Kyro vattenfall, som dånar.

Se emellan trädens stammar
Ren jag skönjer vattnen skymta;
Ren jag häpen står vid stranden,
Står som fastvext och förtrollad.
Värd var synen väl att skådas,
Att beundras och att minnas.
Djupast ned i dällden stod jag.
Höga åsar, skogbevuxna
Reste sig på båda sidor.
Solen höll just på att sjunka.
Gyllne glänste trädens toppar
Der de reste sig på höjden,
Vaggande för aftonvinden,
Nickande emot hvarandra,
Och utöfver dalens vatten
Bredde långa, blåa skuggor.
Så inunder ögonlockets
Mörka, rika silkesfransar
Skuggas flickans blåa öga.

Men igenom dalens mynning,
Högt emellan tvenne klippor,
Sjön med kraft sitt fångsel brutit,
Krossat vredgad sina bojor.
Som en tiger öfver rofvet
Öfver klippan han sig kastar,
Ned i djupet han sig störtar.
Lik ett lejon fram han rusar,
Fram med spända senor springer.
Skummet stänker kring hans käftar,
Sina sidor vildt han piskar,
Manen häfs i vreda vågor,
Ristas under raseriet.

Men när aftonsolens lågor
Uti vattnets spegel brunno,
Syntes för mitt öga fallet
Lik en flod af guld, som bryter
Fram utur den sprängda ugnen

Och imellan dess ruiner
Sina tunga massor rullar.
Silfverfradgan samm på vågen,
Hvita skummet slog i höjden,
Och i gräset invid stranden
Gnistrade hvar droppe vatten
Som de klaraste demanter,
Likt september-nattens stjernor: —
Djupt och kraftigt likt den stämma,
Som på Sinai sig höjde,
Vattnets starka ande talte;
Slungade med vreda vågen
Emot hällen, liksom Moses
Sina taflor emot berget.
Väldigare röst än forsen
Äger sången ej, som ljuder,
Då ur fjällens klyftor echo
Åskans höga hymner svarar.

Men på båda sidor forsen
Stodo gäckande den starke,
Leende mot vreda böljor,
Fredliga och muntra qvarnar;
Och i däldens lugna vatten
Knappt ett stenkast från den vilde
Gungade bland gröna vassen
Lugnt en and med sina ungar.

Men på tidens ström jag tänkte;
Hur han rinner genom lifvet,
Än bland fält med rika flöden,
Än med brådskad fart bland klippor.

— — — — —
Mycket, som jag förr ej visste,
Lärde jag af Kyro fallet,
Utaf Kyro muntra qvarnar,
Utaf änderna i vassen.

Medan så jag står i tankar,
Se, en båt från andra stranden
Lägger ut och kommer öfver.
Och när roddarn båten fäster
Närmar jag mig glad och helsar.
Roddarn var en sjuttiårig,
Silfverhårig hedersgubbe.
Mildt hans anlet var att skåda,
Som för vandrarn uti natten
Ljuset från en hyddas fenster,
Skenet ur en gästfri stuga.
Saligare ge än taga;
Så hans mörkblå öga talte;
Ty att mildhet mer han utsått,
Än af andra han den skördat,
Kände jag på gubbens blickar.
Icke plöja åren ensamt
Såd'na djupa, hvassa fåror
Uti pannan, uppå kinden;
Icke utan många sorger
Så den gamles lockar hvitnat,
Utan många tårar icke
Så de bruna kinder bleknat.

På min fråga, om han ville
Skänka mig en bädd för natten,
Bli min värd till nästa morgon,

Gaf han mig ett gästfritt jaord;
Och till hyddan hemåt vandrar
Gubben så med unga gästen.

Ensamt stod hans torp i skogen,
Ensamt bodde han derinne.
Tyst det var i låga stugan.
Månget ord ej värden sade,
Under det en ringa måltid
Vänligt han för gästen frambar.

Ren jag mättat mig. På bänken
Satt den gamle tyst och lutad.
Ovan tycktes tungan vara,
Att i hvardagslag sig röra;
Sinnets tycktes lusten sakna,
Att i stundens frågor lefva,
Syntes djupt tillbaka sjunket
Uti vemodsfulla minnen —
Ej jag ville gubben störa.
Uti fenstret låg en bibel.
Jag den tog och sökte samla
Mina tankar uti ordet.

Så en stund vi hade setat,
Då den gamles stämman höjdes.
Läs, han bad, för mig ett stycke
Ur den helga boken, främling!
Skumt af ålder är mitt öga,
Mäktar icke mera läsa.
Länge bibeln legat slutet.
Tidens hand för mig den slutit.
Slöte han ock snart mitt öga!

Glad jag gjorde som han bad mig;
Läste ur den helga boken,
Om Guds nåd och frid och kärlek;
Och ju längre fram jag läste,
Högre steg mitt hjertas andakt,
Mäktigare själen rördes.
När jag satt i tysta qvällen
Så uti det gömda torpet,
Och min egen stämman hörde,
Af en ovan styrka lifvad,
Ljuda i den låga stugan,
Och framför mig såg den gamle,
Prydd af hvita silfverhåren,
Resa på den böjda hjessan,
Höja upp det sänkta ögat,
Utaf tårar fylldt, då tycktes
Mig som vore dit jag kallad,
Att Guds rika frid förkunna
För den gamles brustna hjerta,
Öfverflödet honom skänka
Ur mitt eget fulla, varma.

Nu blef gubbens tunga lossad,
Fryntligt strålade hans anlet,
Tacksamt räckte han mig handen,
Och i stilla samspråk nöttes
Ljusa, lugna sommarqvällen.
Sist han täljde mig sitt öde;
Tolkade med hjertats uttryck
Enkelt hjertats lust och sorger;
Målade i klara tankar,
Uti flärdlöst sköna bilder

Sina skiften, sina minnen. —

— Tvenne vårar redan blommat,
Tvenne somrars frukter mognat,
Tvenne höstars skördar gulnat,
Tvenne vintrar jorden svalkat
Sedan mig den gamle räckte
Handen till farväl och tryckte
Min med hjertats fulla värma.
Hvad mig vänligt han förtäljde
Om sitt öde, sina sorger,
Bär jag troget i mitt minne,
Och nu ville jag det gifva
Åter uti dessa bilder.
Rörande, som minnesstenar
Uppå grafven med sin enkla
Inskrift, var den ädle gamles
Sagobrott om sina skiften.
Jag har endast några spåda
Diktens blommor strött deröfver.

II.

I QVARNEN.

Underlig är du till sinnes,
Som ej visor höra gitter.

PEKKA

Sitter på en säck och sjunger.

Hvitt är golfvet, hvitt är taket,
Qvarnens vägg af mjölet lyser;
Icke herremans gemaket
Vackrare tapeter hyser.
Surra på
Fort, min sten
Låt det gå,
Var ej sen!

Säden nog till qvarnen hittar,
Bäres dit af glada hjertan.
Hungern ej i dörren tittar,
Ej i glada sinnet smärtan.
Surra på
Fort, min sten
Låt det gå,
Var ej sen

Svart är smeden, ful att skåda;
Tång och slägga äro tunga.
Lustigt är i qvarnen råda,
Gladt att mala och att sjunga.
Surra på
Fort, min sten
Låt det gå,
Var ej sen

Utaf vatten frodas grödan;
Vatten skickar Gud åt qvarnen.

Himlen sörjer nog för födan,
Sörjer nog för bröd åt barnen.

Surra på
Fort, min sten
Låt det gå,
Var ej sen

I mitt qvarnhjul tomten klänger,
I mitt qvarnhjul är hans kammar;
Lustigt han mitt qvarnhjul svänger,
Fröjdar sig när mjölet dammar.

Surra på
Fort, min sten
Låt det gå,
Var ej sen

Blir det söndag får din tunga,
Dina trötta armar hvila,
Får du lyss hur böljor sjunga,
Lugn se på hur vattnen ila.

Surra på
Fort, min sten
Låt det gå,
Var ej sen

ERIK

Ständigt också kan du sjunga,
Alldrig sluta dina visor.

PEKKA.

Minsta fågel uti skogen,
Minsta bölja uti bäcken
Kan ju glädjas, kan ju sjunga.
Icke lockas björn med vallhorn,
Sorgen ej med glada sången —
Klara ögon icke älska
Mörker, icke svarta natten;
Friska öron gerna lida
Litet buller uti stugan —
Underlig är du till sinnes,
Som ej visor höra gitter.
Trumpen man jag föga aktar;
Dålig fågel tycks mig ugglan.

Mycket har du dig förändrat
Sedan sistförflutna sommar.
Ingen var som du, att lätta
Arbetsmödan med din tunga,
Muntrast flög din hvassa skara,
Främst du gick i långa raden
Vid den glada skörde-talkkon,
Ingen så som du förstod sig,
Att om söndan lekar ordna.
Icke var du sen vid gungan,
Icke trög din fot i dansen,
Ej din arm, att kasta trissa.
Mycket har du dig förändrat
Sedan sistförflutna sommar.

ERIK.

Har du sett hur hösten leker,
Hur han blandar löf tillsamman,
Blad af träd och blad af blommor?

Och hur sen, af leken tröttad,
Vild han strör dem öfver fälten,
Att förtrampas och förvissna?
Och hur vintern slutligt kommer,
Breder kalla snön deröfver? —
Många friska sommarkänslor,
Många glada sommartankar
Jaga smärtans kulna vindar,
Faller sorgens snödok öfver —
Vinter mellan nu och sommar;
Mycket mellan mig och fordom!

PEKKA.

Bättre är i dag, än fordom;
Bättre fem kopek, ja mindre,
Åga i den vakna handen,
Än om flygtig lycka drömma.
Spökrädd man bakom sig ögnar,
Räds för strå't, som sagta praslar,
Då det reser sig i fjäten.
Den, som skådar noga för sig,
Stadigt, gladt går rätta vägen,
Han behöfver icke frukta,
Ej ha ögon bak i ryggen.
Regn i dag, i morgon solsken;
Regn har alltid den, som gråter.

ERIK.

Låg ett ringa stycke åker
Vid ett fattigt torp i skogen.
Våren kom och regn kom äfven,
Men ej strå stack upp ur myllan.
Sommarn kom och solsken också,
Intet ax sitt hufvud höjde.
Väl kan den på solsken hoppas,
Som sin åker ren besådde,
Som har qvar af fordna skördar.

PEKKA.

Tycks mig dock du fåvitskt klagar,
Att skomakaren du liknar,
Som slöt upp att prylen nyttja,
Satt sig i en vrå, att sörja,
Blott för det hans vackra arbet'
Från förgängelsen ej sköntes,
För hans möda blef förtrampad.

ERIK.

Tycks mig dock du fåvitskt talar,
Att din qvicka tunga liknar
Vattenhjulet bort i bäcken,
Som af pojkar slöjdadt blifvit.

PEKKA.

Erik! malört är ditt hjerta
För de gamla, trogna vänner,
Sedan det blott honing blifvit,
Endast sötma för en enda.
Lyss engång till hvad jag säger,
Hör engång uppå min visa.

Sjunger.

Vacker som en dag, glad och nitton år
Är den flicka, som mig mest behagar,
Och vill hon mig ha, om jag henne får,
Står vårt bröllopp inom några dagar.

Spelman uti byn skall min talman bli,
Han en tunga lik sin stråke äger.
Och till gården sen lustigt fara vi,
Spelman går i stugan in och säger:
Vackra flicka hör — — — —

ERIK. *Afbrytande.*

Orätt gör du mig i sanning,
Vrångvist dömmar du mitt hjerta,
Om du tror, att gamla vänner
Mindre nu än förr jag aktar.
Sörja skulle jag ej eller,
Vore gamla vänner trogne.

PEKKA.

Väl jag inser hvad du menar,
Gissar lätt på hvad du tänker.
Ej jag ser dig mera vandra
Bort till Pavos rika hemman,
Ej du mera syns i stugan
Hos den vackra Annas fader.
Lyckan har den gamle dårat,
Medgång sinnelaget ändrat.
Dock, hvad hjälper det att sörja!
Tålamod är bästa trösten,

ERIK.

Bättre dock än mod, att tåla,
Tycks mig mod att handla vara.
Illa rådlöshet sig likar
Med ett stolt och manligt sinne.
Hvad jag tänkt vill jag dig säga,
Hvad jag öfverlagt förtro dig.
Tungt det legat mig på hjertat,
Natt och dag mitt sinne ängslat. —

Bort från barndomshem och vänner
Måste Erik ögat vända,
Måste trampa nya stigar,
Andra träd och böljor skåda,
Andra hyddor, andra menskor.
Här är ingen ro att vänta,
Ingen glädje, ingen lycka.
Glädjens skatt en drake vaktar,
Som med guldfylld hand vill smekas,
Vill med silfverröst bevakas.
O, hvad aktar han den arme,
Vore äfven guld hans hjerta,
Rent och klart som silfver sinnet
Bort från barndomshem och vänner
Måste arme Erik vandra.

Ren i morgon vill jag vandra,
Innan solen vakna hunnit,
Medan hyddorna stå slutna,
Medan människorna drömma,

Drömman kanske ljuft om lycka.
Men när dagen redan lyser
Gladt kring skog och äng och vatten,
Och hvart menskoöga blickar
Åter gladt kring kära hyddan,
Tag då helgdagströjan på dig,
Gå till Pavos rika hemman,
Träd i stugan in och helsa
Ifrån mig till Pavos dotter.
Säg, att lång är icke vägen
Mellan qvarnen här och henne;
Dock för mig är han den lägsta.
Lång är resan genom världen,
Öfver hafvets vågor färden,
Men ändå ej lång, som stigen
Mellan qvarnen här och henne.
Säg att Erik vandra måste
Bort från barndomshem och vänner,
Men att han i lust och sorger
Uppå Gud och Anna litar.
Denna ring, som mig min moder
I sin sista timma skänkte,
Skall du äfven henne gifva.
Helsa, säg, att, liksom ringen,
Är min trohet utan ända.

Men när detta allt du säger,
När du detta afsked bringar,
Och du märker, att på kinden
Röda rosen hastigt bleknar,
Eller att sig barmen höjer,
Och en suck ur hjertat pressas;
Eller ock att utur ögats
Blåa djup en tår sig tränger;
Eller, om då tyst hon mottar
Ringen, hennes hand ses darra,
Säg då henne ifrån Erik,
Från den arme Erik helsa,
Att så säkert såsom våren,
Jordens brudgum, återkommer,
Att sin brud i famnen sluta,
Kommer äfven Erik åter,
Att på hennes kinder lifva
Åter röda, vackra rosen,
Att dess suck i glädje byta,
Att ur ögat tåren torka,
Att dess hand i egen trycka.
Bed, att hon med glada tankar
Alltid trogne Erik minnes,
På sin trogne Erik tröstar.
Bed — Men nej — Farväl! Du Pekka
Redlig har din vänskap varit;
Tungt det faller sig att skiljas.
Dock, farväl! — Se här — — dig ger jag
Silfvertumlarn — — tag den — — göm den!

III.

Ensam i det höga loftet,

Helt allena med sin saknad,
Sitter Pavos enda dotter,
Rika Pavos vackra Anna.
Stum hon sitter der på tröskeln.
Handen sköter trägna nålen,
Ögat hvilar öfver sömnen.
Ser ej framåt, ej åt sidan.
Tysta tankar bo i hjertat,
Sakta suckar höja barmen.
Regnet smattrar uppå taket,
Hösten hviner uti knuten,
Skakar aspens gula krona.
Tungt det är i Norden lefva
När den mulna hösten kommer,
Med sin gråt och sina dimmor,
Med sitt långa, långa mörker.
Ingen molnfri fläck på himlen,
Knappt en blomma uppå jorden
Finner ögat hur det spejar.
Saknad, längtan bo i sinnet;
Tyst det skådar svalans oro,
Ville hennes vingar äga,
För att fly till södra landen,
För att söka nya vårar,
Andra blommor, andra himlar.

Anna höjer milda ögat.
Och en tår sig sakta löser
Ur dess dunkelblåa sköte.
Nålen stadnar, handen sjunker
Ned till hvila uppå knäet.
Vida flyga hennes tankar,
Så hon talar till sitt hjerta:

Sälla vind, som fri får fara
Och min suck mot fjerran bär,
Säkert, säkert kan du svara
Hvar min arma Erik är!

Har du kring den starke brusat,
Har du värmt dig vid hans bröst,
Har du i hans lockar susat,
Har du lyssnat till hans röst?

Kom då, kom och slut din vinge
Mot mitt hjerta, kalla vän!
Och min helsning sen du bringe
Till den älskade igen.

Säg, att sen från mig han farit,
Sen han lemnat hemmets dal,
Har mitt lif så ödsligt varit,
Hjertat fullt af sorg och qual.

Solens sken mig gläder föga,
Skum är dagen i sitt lopp,
Ty när sömnen flyr mitt öga,
Fylles det af tårar opp.

Saknad synes allt mig tyda,
Allt, som förr mig glädje gaf,
Och hvar blomma tycks mig pryda
Blott en tidigt bäddad graf.

Lik en dufva, öfvergifwen
I sitt tysta, tysta bo,
Är den stackars Anna blifven,
Får ej hvila får ej ro;

Spejar genom lundens galler
Om hon ej får se sin vän,
Bäfvar för hvar löf, som faller,
Räds när allt är tyst igen.

Glädjens stråle ler, men viker
Snart för sorgens skuggor bort,
Hoppet vinkar, ack! men sviker
Hjertat åter innan kort.

Sälla vind, som fri får fara,
Och min suck mot fjerran bär,
Säkert, säkert kan du svara
Hvar min arme Erik är!

Flyg dit bort, och när du sänker
Vingen i den godes famn,
Lyss, o lyss på hvad han tänker,
Om han hviskar Annas namn!

Kanske när du kommer åter
Hit till Norden, kalla vän!
Och får se hur Anna gråter,
Säger du mig det igen.

Så hon sjunger för sitt hjerta,
Talar så med kalla vinden —
Men den kalla vinden tager
Några droppar utaf regnet,
Klara, svala vattenperlor,
Och dem gjuter öfver ögat,
Stänker dem på bleka kinden,
Att de icke så må brännas
Utaf smärtans heta tårar;
Och den kalla vinden rifver
Bort ett stycke utaf molnen,
Att den varma solens strålar
Måtte spegla sig i ögat,
Torcka tårarna af kinden;
Skyndar sedan bort till skogen,
Ilar hastigt öfver ängen.
Men på ängen stod en blomma,
Och förtrampad nu hon suckar,
Talar döende till vinden:
O, hvi såg du icke för dig!
Hvarför har din fot så brådt om,
Hvarför skulle du mig döda.
Men den kalla vinden svarar,
Ropar hastigt uti flykten:
Klaga icke lilla blomma!
Kärlek har min fot bevingat,
Kärlek, kärlek har dig dödat. —

Mildt en vänlig blick från solen
Smyger sig i mörka loftet,
Skimrar såsom guld derinne.
Anna reser sig från tröskeln,
Ler en gång mot vackra strålen,
Följer honom in i loftet.
Till sin kista fram hon träder,
Kistan, hvilken troget gömmer

Hennes vackra heldagskläder,
Gömmet mycket, hvilket hoppet
Uti tysthet lofvat bruden,
Mycket, mycket, hvilket minnet,
Ömma minnet skänkt den sorgsna.
Locket öppnar hon och tager
Fram ur kistans kända gömmor
Bästa smycket, som der finnes,
Allradyraste klenoden
Tager ringen fram, den Erik
Vid sitt afsked henne sände.

Skön hon var, den goda flickan,
När hon stod på knä vid kistan
Med tillhopaknäppta händer,
Tätt mot bröstet slutna händer;
När ur rena hjertat stego,
Öfver varma läppar flögo
Bönens ord med helig ifver.

Skön är kärlek, när han hvilar
Ömt till trogna hjertat slutet,
Kysst af friska purpurläppar;
Skön han är, då stum på grafven,
Famnande det dystra korset,
Minnesblommarna han fuktar,
Sköljer bleknad kind med tårar;
Skönast dock när han i bönen
Jordens vällustkänsla glömmet,
Öfver jordens smärta segrar,
Och på rena dufvovingar
Mot sitt ursprung glad sig höjer.

Invid takets rand en svala,
Liten vacker svala sitter,
Qvittrar uti solens strålar,
Gläds att värma lilla bröstet;
Tystnar dock ibland och lyftar
Full af oro blåsvart vinge,
Slår en bugt, men kommer åter,
Och på nytt hon börjar qvittra,
Börjar så på taket sjunga:
Flicka, skynda dig att bedja,
Skynda, skynda! snart går solen
Åter bak de mörka molnen;
Snart är blåa himlen åter
Bortskymd för ditt blåa öga!

IV.

FRIERIET.

Rodnar flickan väl af glädje,
Eller purpras hon af harm blott?

Vintern kommen är, och Julen,
Fridfull fest kring bygden firas.
Glädje lifvar hela bygden,
Festligt hvarje stuga lyser.

Flitig gårdsvärd har ur skogen

Släpat höga, vackra granar,
Prydt dermed den rena tomten;
Sina hästar har han putsat,
Skrapat hullet så det glänser,
Selen med sin granna loka
Har han satt i ordning, släden
Redo gjort till Julotts-färden.
Lägger sysslor nu åsido,
Dem han idkat året genom;
Gömmar yxan under bänken,
Hänger noten upp i loftet,
Torkar svetten utur pannan,
Tvättar sot och beck från handen,
Tager helgdags-rocken på sig.

Flitig gårdsvärdinna redan
Skurat golf och bord och bänkar,
Skurat alla käril hvita,
Bryggt ett brunt och mustigt kornöl,
Bakat tjocka rågbröds-kakor,
Trinda bullar utaf hvete;
Stökat raskt och glädtigt ordnat
Allt i stuga, som i pörte,
Uppå loft som ock i ladgård.
Badstun har hon redan eldat,
Nya qvastar lagt på lafven,
Torkar svetten nu ur pannan,
Tvättar sotet ifrån handen,
Tager helgdags-kjorteln på sig.

Uti rike Pavos stuga,
Hemmansbondens stora stuga
Lyste vänlig julebrasa,
Brann en lustig eld på hällen.
Uppå golfvet låg ett lager
Utaf halm, så tjockt, att foten
Rörde sig så tyst deröfver,
Som en hartass öfver ängen.
Hvita som ett månsken lyste
Borden, bänkarne derinne.
Sotad ås var öfverdragen,
Alla väggarna betäckta
Med en matta uti rutor,
Med tapet så grann som någon,
Konstigt flätad utaf pertor.

Uti samspråk med sin granne
Sitter Pavo framför elden,
Armarna i kors på bröstet,
Tobakspipan uti munnen,
Pipan med det korta skaftet,
Yllemössan öfver örat.
Invid ugnen blygsamt lägrad,
Sakta sjungande en julpsalm,
Sitter ståtliga värdinnan.
Vackra Anna, husets prydnad,
Rike hemmansbondens stolthet,
Sysslar tyst vid stugubordet.

Nu på engång Pavo tystnar,
Håller inne midt i talet,
Skjuter mössan upp om örat,
Tager pipan ifrån munnen,
Lyss åt dörrn och sedan säger:
Bjellror hör jag ute klinga,

Hofvar stampa utåt vägen.
Anna, gå och se i fenstret
Hvilken gäst det är, som kommer!

Anna går att se i fenstret,
Höfviskt svarar hon sin fader:
Komma ser jag utför backen,
Utåt glitterströdda vägen
Ilande en häst med släde,
Och i släden tvenne karlar.
Ståtligt hästen bär sitt hufvud,
Kastar sina fötter hurtigt,
Granma rankor har hans sele.
Som en sidensvans är släden,
Prydligt gjord och vackert målad.
Nu de svänga upp på gården,
Smälla hojtande med piskan,
Musti rusar fram och skäller,
Foglarna i gårdens rönнар
Flykta rädda ifrån grenen,
Lemna kärfven, som jag ditsatt.
Det är Jussi, hemmanssonen,
Och hans svåger hvilka komma.

Bugande i stugan träda
Jussi nu och svågern Antti,
Helsas utaf Pavo, värden,
Och värdinnan gladt välkomna.
Ölet bjudes gästen pröfva,
Nödgas smaka mustig korndryck.

Tager Antti så till ordet,
Börjar sålunda att tala:
Stor och präktig är din stuga,
Fader Pavo, vördnadsvärde
Godt det är härinne sitta,
Att af lustig juleld värmas.
Alldrig tröttnar man, att lyssna
På ditt lärorika samtal,
Uppå orden från din tunga.
Bättre öl än ditt jag än ej
Druckit uti Tavastkyro.
Dock, ej blott att julen fira,
Att framför din brasa sitta,
Att med dig i samspråk roas,
Och ditt sköna julöl smaka,
Hafva vi till gården kommit,
Hafva dig i dag vi gästat.

Värdes lyssna till min talan,
Öfverväga hvad jag säger:
Här är Jussi, hemmanssonen,
Myndige och raske mannen!
Präktig gård och bördig åker
Ärfde han utaf sin fader,
Ståtligt skick och mannaseder
Utaf far och mor derjemte.
Vida kring skall man få söka,
Vandra många mil förinnan
Man en karl som Jussi finner.
Ypperst kan jag honom kalla
Af de unga män, som ännu
Stött en plogbill uti marken,
Tagit skära uti handen,
Eller nånsin skött en yxa.

Uti slöjde är han kunnig,
Händig ock uti att smida.
Åkrar äger han och ängar,
Svedjeland och skog tillräckligt,
Hästar ståtlige att skåda,
Hjordar glänsande och feta;
Penningar ej heller tryta.

Ensam lif ej längre lyster
Raske ynglingen att föra.
Öde synes honom stugan,
Då han saknar en värdinna,
Lifvet synes honom ängsligt
Utan maka vid sin sida.
Pavo, nu till dig han kommit,
Myndige och raske mannen,
Den besutne hemmanssonen,
Att en maka åt sig söka,
Att din vackra dotter Anna
Till sin brud af dig begära —
Har du lyssnat till min talan,
Ofverlagt hvad nu jag yttrat?

Men till Antti Pavo säger,
Svarar gunstigt Jussis talman:
Ej mig likar detta illa.
Må han tala vid min dotter,
Må han söka henne vinna.

Gick nu Antti till värdinnan,
Talte äfven der för Jussi.
Hulda modren genast svarte:
Fullgod friare du medför.
Må han tala vid min dotter,
Må han söka henne vinna.

Anna sitter invid bordet
Uppå bänken fram i stugan.
Varma blefvo hennes kinder,
Röda såsom sommarns smultron,
Som ett vackert höstens lingon.
Ögat slog hon ned mot golfvet,
Sänkte blygsamt ögonlocken;
Blott engång dem sakta höjer
Och en blick på friarn kastar.
Rodnar flickan väl af glädje,
Eller purpras hon af harm blott?
Icke var den blicken vänlig,
Hvilken sökte hastigt Jussi,
Gladt det ögonkastet icke,
Hvarmed stolte friarn möttes.

Käckt till Anna fram han stiger,
Myndige och raske mannen,
Den besutne hemmanssonen.
Ståtlig man han var i sanning,
Rik den nya helgdagsdräkten,
Men i mörka anletsdragen
Låg ett uttryck, hvilket nödde
Jungfruns blickar, att sig sänka,
Kinderna af harm att rodna.

Prisande den goda flickan,
Högt berömmande den blyga,
Ställer nu han fram sin önskan,
Söker nu att jungfrun vinna.

Glömmer heller ej att säga,
Hvilken glädje henne väntar,
Hvilken sällhet, hvilken lycka
Som värdinna på hans hemman —
Skänker breder han på bordet,
Radar bänken full med gåfvor,
Att de måtte lysa präktigt
I den vackra Annas ögon.

Men den vackra Anna höjer
Blicken ifrån golfvet åter.
Harmens eld i ögat brinner,
Gör det unga hjertat modigt.
Med sin hand hon stöter från sig
Friarns rika, granna skänker,
Skjuter undan Jussis gåfvor,
Och till svar hon detta yttrar:

Alldrig vinnas kan mitt hjerta
Utaf stolta ord och smicker,
Kan ej heller nånsin köpas
Med en hop af granna skänker.
Anna är för stolt att säljas,
Och för klok också att fångas.
Icke vill din brud jag blifva,
Icke bli din lifstidsmaka

Så hon svarar stolte friarn,
Den utaf förvåning stumme,
Utaf säradt högmod vrede;
Lemnar derpå skyndsamt stugan.

V.

HELSNINGEN.

Är detta ej en underpant,
Att hesa korpen sjungit sannt?

Hon gick och sjöng i skog och dal,
Ty kommen ren var våren,
Och soln försmälte hjertats qval,
Och torkade bort tåren,
På idel blommor vinden sprang,
Af idel glädje rymden klang.

Hon satte sig vid källans rand
I skogen på en tufva,
En krans af vackra blommor band,
Och tänkte tankar ljufva.
Men bäst hon såg hvar svalan flög,
En tår på kinden ned sig smög.

Men tåren föll på hennes krans,
Och blef af blommor sluten;
Det skadar icke blommans glans,
Från rosor är han fluten.
På hufvudet hon kransen tog,
Och såg i källan ned och log.

Men kinden blef så varm och röd,

Som stjernan ögat lyste
Och tolkade den ljufva glöd,
Som hennes hjerta hyste,
Hon tog en dryck ur källan sval,
Och gick och sjöng i skog och dal.

Men lärkan qvitrar, göken gal,
I lunden vinden susar,
Och mellan blommor, björk och al
Den muntra bäcken brusar.
Hon går så glad i skog och dal,
Bland bäckar, blommor, björk och al.

"Du gök: O säg mig om i år
Jag får på bröllopp dansa,
Om jag min älsklings hufvud får
Med dessa blommor kransa?"
Och mycket frågte, sjöng hon än
Om bröllopskrans och älskad vän.

Då susar det i skogsfruns hår,
Då prassla alens qvistar,
Och busken uti lundens snår
Sin dagg från bladen ristar.
Der kommer smygande en man;
Som hösten sträf och mörk är han.

Som rosen bleks när höstens vind
Omkring dess krona klagar,
Så från den glada flickans kind
Hans åsyn färgen jagar.
Det blef så tungt. Mot jorden ner
Hon blickade och sjöng ej mer.

"Du Pavos dotter, lundens vän!
Godmorgon jag dig säger.
Blif icke rädd för mig fastän
Jag guldgult hår ej äger.
Fast du försmår med stolthet mig,
Så älskar jag dock ständigt dig."

"O, låt mig gå dit hem igen!
O, låt din kärlek fara!
Ty alldrig kan jag bli' din vän. —
Här är mig tungt att vara.
Ett åskmoln der i vester står;
Jag är så rädd när åskan går!"

"Ej några moln i vester stå.
Var icke rädd min dufva!
På himlen endast skyar gå
Som dina tankar ljufva.
Är du så stolt, att du ej har
Till mitt godmorgon något svar"

"En morgon god du önskar mig,
Och kom min frid att störa.
O, att farväl, farväl af dig
Mitt hjerta finge höra
Ty ditt godmorgon är godnatt
För all min fröjd, för allting gladt."

"Du Pavos dotter, vred ej var!
Din harm en stund betvinga.
Jag kommer sunnan från och har
En helsning att dig bringa.
Var still min dufva; lyss engång.

Till Jussis hesa korpasång."

"Och är din helsning korpaskrån,
Så håll din bittra tunga,
Och gå i djupa skogen hän,
Att den för klippor sjunga.
Farväl, farväl! Ej korpens röst
Ett genljud har i dufvans bröst."

"Du vackra Anna, vred ej var.
Din stolta harm betvinga.
En helsning jag från Erik har,
Att till din saknad bringa;
En helsning innerlig och varm
Som hjertat i din egen barm."

"Är hvad du säger sanning ock?
Säg, är det ej en saga? —
Så grym kan du ej vara dock,
Att vilja mig bedraga —
O säg; o säg hvad sade han,
Hvad gjorde han, när kommer han?"

"Af mig rätt mycket på engång
Med ifrig hast du frågar.
Till Jussis hesa korpasång
Du således lyssna vågar.
Och således äger korpens röst
Ett återljud i dufvans bröst."

"Jag visste väl, det skulle bo
Blott svek uti ditt hjerta.
Hur kunde ock af dig jag tro
En tröst uti min smärta?
Ditt sinnelag jag borde känt.
Med dig han ingen helsning sändt."

"Med mig han har sin helsning sändt;
Du icke må bedröfvas!
Fast mig han ofta ryggen vändt;
I nöden vänner pröfvas.
Så stolt som förr är han ej nu,
Ej mer så stolt i blick som du."

"O, dröj ej längre, säg mig fort
Den helsning, som han sänder.
Hvad har han uppå hafvet gjort,
Och hvad i fjerran länder?
Är ej hans kärlek, ej hans håg
Till hemmet vänd från stormig våg?"

"Från hafvet Erik kommen var,
Ifrån den vreda vågen;
Men tungt han på sitt hufvud bar,
Och syntes mörk i hågen.
Jag mötte honom invid strand,
Och stum han tog min sträckta hand."

"Då nästa gång jag honom såg,
— Hvi skulle jag det skåda? —
Uppå en bädd af halm han låg
Förtärd och blek. Om båda
Hans fötter sig en jernbult slöt,
En jernlänk kring hans hand sig knöt."

"Det är ej sannt. Vik hädan bof!
Din andedrägt mig bränner.

Hur fann du opp en lögn så grof?
En Gud du icke känner.
Ett brott ej fläckt Eriks hand,
Han tynges ej af jern och band."

"Så stolt som förr var han ej nu;
Han drog mig till sin sida.
Han suckade och sade: Hu!
Mitt bröst, mitt hjerta svida.
Han tog min hand och bad: Ack hör!
Min helsning hem till Anna för."

"Jag pröfvat hafvet, trodde der
Mig guld och lycka finna,
Men lika arm som förr jag är,
Ej guld jag kunnat vinna.
Jag klappa skall på hemmets dörr
Med samma toma hand som förr!"

"Den tanken låg mig tungt uppå,
Jag kunde den ej lida.
Jag ville röfva lyckan då.
Nu får jag här förbida
Tills domen skiftar straffet ut,
Och lifvets bästa del är slut."

"Med dig jag trött af lif och våg
Dit hem min helsning sänder,
Och Anna bed, att hon sin håg
Ifrån en brottsling vänder.
Den arme sade icke mer,
Men föll uppå sin halmbädd ner."

"Han föll uppå sin halmbädd ner — —
Nej — Så kan det ej vara.
En lögn det är. Ja, ja! jag ser,
Du vill mig plåga bara.
Var det din helsning? — Niding gå!
Och Gud dig sen förlåta må!"

"Du tror mig ej. Nå väl, se här!
Behöfver jag väl svära?
Till Anna sad' han detta bär,
Jag det mer ej bära.
År detta ej en underpant,
Att hesa korpen sjungit sannt?"

Sin seger nu den onde vann.
En hemsk, förfärlig låga
I Jussis vilda öga brann
Vid denna lömska fråga.
Ännu sitt offer med en blick
Han mätte hånande och gick.

Men hvit som snö blef Annas kind.
Mot himlen ögat stirrar,
Och håret flyger ut för vind,
Dess fot bland snåren irrar,
Och törnen stinga den. Sitt qual
Hon gick och gret i skog och dal.

PÅ KORSVÄGEN.

Om mörka runor äga någon kraft,
Och dolda makter kunna lockas fram,
Då är det tid för älsklingen att skynda.

JUSSI:

Hvad gör väl Sandala, som icke kommer!
Det måste nu dock vara omkring midnatt,
Och längre har jag, tag mig — — Hu, så kallt!
Jag frusen blir, att längre sitta här.
Ej engång tallen i sin tjocka tröja
Af bark tycks kunna trotsa denna nordan,
Som tjuter här i skogen lik en ulf.
Hvarenda buske hukar rädd sig ner,
Och alla grenar hacka mot hvarandra,
Som hade hvarje träd fått skälfvosoten.
Och molnen ryka om hvarann deroppe
Som dufvans fjädrar under hökens näf.

En ruskig natt! Der lyser månen fram
Imellan svarta skyar, som i grafven
En flik utaf en svepduk, hvilken hemskt
Bland mörka, multnande ruiner blänker.
Här kommer man just ej på glada tankar,
I synnerhet då ugglans hesa skrån
Man hör, och korpen skriker som om någon
Af skogens rå på strupen knifven hölle,
Att honom slagta till sin midnattsmåltid.
— De säga den är rädd, som ondt har gjort,
Men att den fromme ingen fara fruktar.
Nu kan jag icke neka till, att hemskt
Det faller sig att sitta här allena;
Och därför är jag säkert icke from.
Men rår jag för, att ej jag skapad blifvit
Till from? — Jag alltid hellre lystnat till
Det muntra skrålet i ett lustigt lag,
Än till den trumpne prestens litania.

En gammal torr tall blåser öfverända.

Ah! hvad var det? — Hu! — Fader vår, — som äst — —
Som äst i himlom — — — Hur! jag glömt det andra.
Jag skall mig lära det. En sådan natt
Är godt att kunna några fromma böner.

Dock nej, jag tänka vill på något annat.
Jag är väl icke någon gammal kärng,
Som tand- och vettlös jemrar sig på ugnen.
Jag Jussi är, som tallen stark, och slug
Som björn och hund och smidig tillsamman.

I armen äger Jussi kraft och merg,
Uti sitt hufvud nog förstånd tillräckligt,
I hjernans kammar nog af kloka rådslag,
I läderpungen hvita pengar ock.
Det är just det, som hjälper fram sin man
Ett enda fattas mig, och detta enda
Är Pavos dotter, är den vackra Anna.
Förgäfves jag om hennes hjerta bad,
Förgäfves bjöd jag henne rika skänker;
Hon ville icke blifva Jussis brud.
Ej fadrens myndighet, ej modrens böner,
Ej hot, ej löften hennes sinne böja.
En mjölnardräng till detta skulden är,

I vägen Erik, mjölsäckbärarn, står mig —
Dock är det nu för Erik tid att skynda,
För sjelfva mjölnarn att sig skynda tid,
Att ej för sent till qvarnen han må komma.
— Det var en lustig dikt jag smorde hop,
En vacker runa, som jag smed tillsamman
För ömma dufvan om dess flydde älskling.
Jag vet ej hur den runan jag fann opp,
Men god hon var som någon trolldomsruna.
Dock skulle hon mig tjent till ingenting,
Om ej jag ägt det lilla gyllne smycket,
Om ej jag ägt den falska underpanten.
Men om nu Sandala förstår sin konst,
Om ej förgäfves han med trolldom umgås,
Om mörka runor äga någon kraft,
Och dolda makter kunna lockas fram,
Då är det tid för älsklingen att skynda,
För sjelfva mjölnarn att sig skynda tid,
Att ej för sent till qvarnen han må komma.

En uggle flyger skrikande öfver hans hufvud.

Fördömda nattskrän! Hade jag er alla
Uti en säck, jag skulle dränka er,
Att aldrig mera edra hesa läten
I skugguppfyllda natten skulle ljuda,
Att aldrig mer i klyftors svarta hål
J skullen ondt med eder liksång båda.

En skarp, uthållande hvissling ljuder genom skogen.

Aha nu kommer Sandala. Han lockar
På gastarna i djupet utaf mon.
Nu gäller det att äga mod i bröstet,
I kapp med sjelfva ödet kunna le.

— — — — —
Du länge låtit vänta på dig, gubbe.
Låt se, att ej förgäfves nu jag väntat.

SANDALA:

Förgäfves årtan ej i träsket skriker,
Det vet nog den, som lyssnar klok derpå,
Som klok förstår, att tyda siarsång.
Ännu i ogjordt väder ej jag sjungit —
En präktig natt! Hvems sporrar tror du väl,
Att vildsint stormhingst nu får blöda för
Att dimmgrå ishof nu i sidan känner?

JUSSI:

Ditt öga brinner i din skalle, gubbe,
Som tomtens nattbloss uti gyttjigt kärr,
När så du talar grinande om stormen,
När så du spörjer om den vilde ryttarn.
Om ensam främpling mötte nu dig här,
Han skulle korsa sig med fromma böner,
Och vika rysande ett steg åt sidan.

SANDALA:

Nå väl! till verket låt oss skrida. Har du ren
Besöket gjort i dödmans svarta stuga,
I midnatts-dansarns mörka kalla pörte?

JUSSI:

Ja — Hu, så kallt det blåser!

SANDALA:

Fann du ock
Hvad der du sökte? Uppå venstra handen
Den första leden utaf tredje fingret?

JUSSI:

Ja

SANDALA:

På ditt bröst du den nu också bär?

JUSSI:

Ja!

SANDALA:

Det är bra. Är bössan laddad och
Med hagel stöpte utaf bly, som setat
I kyrkofenster vända emot norr,
I fenster, der sig norrskensflammor speglat,
Mot hvilka snö från lappens fjällar yrt?

JUSSI:

Min bössa laddad är med sådna hagel,
Med nattstöpt bly från Tavastkyro kyrka.

SANDALA:

Så följ mig då framåt på stigen här,
Dit fram der utaf annan väg han korsas —
Var tyst! — Sju steg och ett, och åter ett. Här just
Har ormen slingrat öfver öde stigen,
Sin trollkrets dragit omkring skurna vägar.
Vänd ryggen norrut, gå med häln förut,
Och vänd ditt öga stadigt ned mot jorden —
Se så. Vik dädan ej! Var still, var tyst!
Och rör ej arm, rör icke minsta finger,
Om också nordan biter i din kind,
Om stormen äfven sliter dig i håret.
Nu vill den gamle laga sig att sjunga,
Att runor qväda under storm och natt.

*Han går nio kvarf omkring korsvägen under en mängd besynnerliga
åtbörder. Slutligen stadnar han i ett tillstånd likasom af förvirring midt
på korsvägen, slår sig trenne gånger för pannan och börjar med en halft
sjungande, genomgripande stämma:*

Onda låga, eld från jorden,
Utur flintsten sprungna flamma!
Du, som brinner uti hjertat,
Sjuder fräsande i sinnet,
Kokar porlande i lefvern;
Olycksdigra hexegåfva,
Skänk af mörkrets leda fränka,
Emot dig min runa rigtas,
Emot dig jag trollsång qväder.
Såsom vårens vattinflöden,
Som ur höstmoln strida skuren
Skall min tungas sång sig störta,

Skola mina ord sig hafva
Öfver dig, du jordens låga,
Att ditt lif, det onda släcka,
Att din minsta gnista qväfva.

Väl jag vet hvar du dig gömmer,
Hvar du slug dig undansticker.
Skarpa äro siarns ögon,
Kunna skära svarta mörkret
Liksom ädelstenen glaset,
Kunna tränga genom berget
Liksom blixstens svärd det hvassa,
Nog jag vet hvar nu du vistas,
Känner väl din gömda bostad.
I den vackra Annas hjerta
Sitter, onde, du och frossar,
Sjunger visor lik en rusig,
Lik en dryckeskämpe sorlar
I den sköna flickans sinne.

Dädan jag nu dig besvärjer
Manar dig och dig förvisar!

Ned i jordens mörka sköte,
Till de döda menskors hemvist,
Till de hädangångnes boning,
Maskars skjul och ödlors hålor,
Djupast ned jag dig besvärjer.
In i bergets hårda brösthvalf,
In i klippans flintstens-hjerta
Jag dig manar och förvisar.

Är i flickans eget hjerta,
Uti Annas barm du fostrad,
Uppfödd der af hennes tårar,
Vaggad utaf hennes glädje,
Smekt till ro af hennes tankar;

Red dig då, att dädan fara,
Att dig genast bort begifva.
Höj dig på en suck ur bröstet,
Halka lätt ut efter tungan,
Flyg uppå ett ord från läppen,
Far med draget bort i spisen,
Opp med röken genom skorsten,
Bort med vinden långt till fjällen,
Ut på hafvets stora yta!

Men om du från annat hjerta
Kommit såsom julen kommer,
Lik den snabbe, fjäderprydd,
Och igenom runda barmen
Trängt dig djupast in i skötet;
Red dig då, att bort dig packa,
Att ur flickans hjerta rymma.
Följ en hostning upp ur bröstet,
Stadna icke qvar i munnen,
Och fördröj dig ej på läppen,
Far med spotten ned på backen,
Att du må förtrampad blifva,
Uti mullen söndersmulas!

Nu är tid för dig att vika,
Nu är stunden till att fortgå,
Ögonblicket till att lemna
Goda flickans varma sköte,

Vackra Annas ömma hjerta

*Han upphör och sitter ett ögonblick
fullkomligt tyst. Derpå ger han till en gäll
och skärande hvissling.*

Se så! nu kan du röra på dig Jussi,
Och nu kan stolte hemmanssonen glädjas,
Uti sitt hjerta vara trygg igen,
Ty ingen nu i vägen honom står,
Om han vill vackra jungfruns hjerta vinna,
Om han vill äga Anna till sin brud.

JUSSI:

En präktig runa har du sjungit, gubbe!
Af goda trollord kraften jag förnummit.
Det brusade i luften, när du sjöng,
Som forsen brusar emot rusligt väder,
Som vattnet bullrar emot kulna dagar;
Det hven och pep i skogen, då du qvad,
Som hårda fjällsnön under lappens akkia,
Som Pohjas snöfält under stormens skidor.
Och dina ord, de sprakade som eld,
Då den i näfverpelsad björkskog fattar,
Då röda lågor slåss i vresig enskog.

SANDALA:

*Han har under tiden ur en medförd påse framtagit en dufva, som han nu
fastbinder vid stammen af ett träd.*

Var redo nu. På Anna, jungfrun tänk!
Se efter låset på din bössa Jussi!

Att ej hon klickar. — Så! — Nu ställ dig här
Ännu ett steg tillbaka — Sigta väl!
Så! — Skjut — — — —
— — — — Du träffat har. Se, bloden
De hvita fjädrarna med purpur färgat,
Med röda strimmor tecknat dufvans bröst!

Han löser åter dufvan från trädet.

Hvassa stål i bröstet inträng.
Blanka knif i skötet sänk dig
På den hvita lyckofogeln,
Utaf ung förtrollad dufva!
Lilla hjerta, dig jag söker,
Dig du varma, purpurröda,
Dit jag manat, dit jag lockat,
Dit jag qvädande besvurit
Sluga, vackra jungfruns kärlek.

*Han räcker det uttagna
dufvohjertat åt Jussi,*

Ät det varma dufvohjertat,
Svälj med hast den purpurröda,
Lilla, lyckosamma biten,
Smaka på den ljufva maten,
Njut af unga jungfruns kärlek!

Icke mera nu den stolta
Skall förkasta Jussis hyllning,
Ej hans kärlek mer förakta;

Hemmanssonens rika skänker
Icke nu så spotskt förskjuta.
Handen skall hon honom räcka,
Ögat mildt mot honom vända,
Låta sig af honom famnas.
Gladt sitt hår skall jungfrun fläta,
Kamma sina gyllne lockar;
Glad sin bästa kjortel taga,
Fästa kringom runda höften;
Omkring halsen perlor binda,
Hölja silkesduk kring barmen,
Ringar sätta uppå fingren,
Uti örat gyllne smycken,
För att friaren behaga,
För att Jussis kärlek vinna.

Långt det icke är till julen.
Då skall vackra Anna stiga
Uti hemmanssonens släde,
Unga bruden Jussi följa,
Bli värdinna uppå gården!

VII.

ÅTERKOMSTEN.

Men i den skära skuggan
Utaf en ljusgrön asp,
Der vinden tyckes vyssja
Ett tusentungadt qval,
År gröna torfvan lyftad upp — — —

Der går en man på vägen,
Han går med glada steg,
Men fjerran är han kommen,
Ty han bär staf i hand.
I sjömanströja är han klädd,
Och sjömanshatt dertill.
Han ser så rask och modig ut:
Det är så sjömans sätt.

Att lemna skepp och roder,
Och böljans fria lif,
Och fatta vandringsstafven,
Plär falla sjömän tungt.
Hvi rör sig då hans fot så lätt
På dammig väg framåt?
Hvi ser så snabbt hans öga kring,
Hvi strålar det så gladt

Måhända bortom skogen,
I någon nära dal,
En hydda honom väntar,
En moders öppna famn,
Kanske förr'n soln i vester gått
Till sömns med purpurkind,
Har för hans hopp en annan sol
I älsklig frid gått opp.

Det susar genom skogen
En ljuflig morgonvind,

Och daggens perlor regna
Från doft omgjutna löf.
Uti det ljusa, ljusa blå
Förklingar lärkans sång,
Och all naturen lyssna tycks
Hvarthän den sången flög.

Men vandringsmannen stadnar
Imellanåt och lyss
På ljud, som sagta gunga
Med luftens vågor hän.
Det söndagsklockan är, som går,
Det rings till morgonbön
I Tavastkyro. Ljuft det känns
I vandrarns bröst dervid.

Han minns förflutna dagar,
Han minns hvar hvilodag,
Då nöd och mödor glömdes
I ljuflig sabbathsfrid.
Med oro länge mödans son
Ren irrat verlden kring,
Och ingen röst på länge bjöd
Till ljuflig sabbathsfrid.

Till helgedomen kommer
Med raska steg han snart.
Den helga sången ljuder,
Och in han träder glad.
"O, store Gud, hur full af nåd,
Hur kärleksrik du är!"
Han suckar med förtröstans mod
Och knäppta händer tyst.

Och ordets tröst förkunnar
En redlig andans man.
En flägt af suckan sväfvat
Igenom templet mildt.
Vid dörren vandringsmannen står
I ödmjukhet, och hör
På skildringen af lifvets väg
Och färden till dess mål.

Nu, efter slutad gudstjenst,
Sig folkets skara rör,
Och ut på kyrkovallen
I täta hopar går.
Då fattar någon vandrarns hand,
En stämman höjs,
Och säger: "Erik, ungdomsvän!
Du lefver då ännu!"

"Du frågar, om jag lefver.
Din fråga syns mig skum.
Är ej min hand densamma,
Så stark, så varm som förr?
Är ej den döde blek om kind? —
Af glädje röd är min.
Säg, klappar kallnadt hjerta mer? —
Känn mitt, hur högt det slår."

"Den dödes kind är bleknad,
Ej kallnadt hjerta rörs,
Så borde det ej vara.
Och likväl sannt det är" —
Så svarar vännen och ser ned

Mot jorden med en suck.
En sällsam helsning synes det
Vår glada vandringsman.

"Hvi blickar du mot jorden,
Och talar mörka ord?
Hvem, Pekka, har ditt sinne
Från fröjd till klagan vändt?"
Men Pekka lyfter ögat ej,
Det göms en tår deri.
Han fattar sakta vännens hand,
Och vandrar tyst framåt.

En underlig beklämning
Sig slår kring Eriks bröst,
När tunga stegen vändas,
Mot kyrkogården hän.
Han ville fråga. Frågan qväfs
Af dunkla tankars mängd.
En andehviskning honom tycks
Hvar fläkt i trädens löf.

Men i den skära skuggan
Utaf en ljusgrön asp,
Der vinden tyckes vyssja
Ett tusentungadt qual,
Är gröna torfvan lyftad opp,
Och i den svarta mull
En graf — — — en kista sänkt deri,
Och uti kistan — hvem?

"Din Annas kind är bleknad,
Och hennes hjerta kallt.
Så borde det ej vara,
Och likväl sannt det är."
Så säger vännen, med en blick
På grafvens dystra skatt.
Men ned på kistan stafven föll
Ur vandringsmannens hand.

"Rätt så, min staf", han sade
Ur krossadt hjertas djup,
Och neder sjönk han hufvud
Så tungt mot qvalfyllt bröst. —
Men aspen susade alltjemnt,
Dess skugga flög och flög,
Som sökte invid grafvens rand
En andevinge ro.

Hur sorgen gräfdde grafven,
Hur döden stal sitt rof,
Med tårar uppå kinden
Berättar Pekka nu,
Och spørjer mildt: "O, Erik, säg!
Hvi blef så mörk din lott?" —
Men Erik hör ej vännens ord,
Mot grafven ser han blott.

* * *

Natten redan, följd af tystnad,
Vandrar stilla öfver jorden,
Smeker sakta lifvets oro,
Sveper kring den nakna smärtan
Mild en flik af dunkla manteln,
Vackra perlor uti gräset,
Klara, sköna tårar teckna

Hennes väg igenom dalen,
Dagens strider han begråter,
Gråter mildt försoningstårar.

Ljus en vårnatt är. Dess skymning
Är så lätt och genomskinlig,
Gör så godt i smärtadt öga,
Är så ljuf för sjuka hjertan.

Under aspen, på en torfvä,
Invid grafven Erik sitter.
Allt är tyst. En suck af vinden
Blandar blott med rädsla stundom
Sig i löfvens sakta hviskning.
Men när allt i frid får hvila,
Får det Eriks hjerta icke.
Vid den käras stoft det klagar,
Suckar så i tysta natten:

Herre, Herre! bittert min själ är pröfvad!
Intill döden — — döden hon är bedröfvad.
Lös dess boja. Fader, dig mildt förbarma
Öfver den arma!

Dock, förlåt din tjenare, att han klagar!
Godt är honom allt hvad som dig behagar.
En gång, vet jag, skall i en suck, den sista
Hjertat få brista.

Herre, Herre! lär mig att rättsligt bära
Sorgens börda, dig och ditt namn till ära.
Skänk mig frid. O, gjut i det qval, mig sårar
Svalkande tårar!

Lär mig minnas tacksamt hvad hjertat njutit,
All den sällhet jag till mitt bröst har slutit.
Tack, O Gud! nu vidgas mitt hjerta åter,
Fader, jag gråter!

Ljumma vårnattsfläftar spela
Sakta, sakta uti träden,
Komma hviftande från skogen,
Doftbemängda, sällhetsdruckna
Af de ljufva, ljufva kyssar,
Som de fångat ifrån blommans,
Skogens vilda blommas läppar;
Komma svalkande från bergen,
Lätta, friska efter badet
Uti källans klara vatten. —
På en dunkel stjernas stråle,
Ned i dalens skymning gungar
Sömnens yngsta tjensteande,
Barnsligt lugna qvalförjagarn,
Och han lägger marmorhvita,
Marmorsvala englahanden
Svandunslätt på Eriks panna.
Strax af ljufvig domning tyngas
Ögonlocken och sig sluta.
Hufvudet tillbakasjunker
Lugnt till hvila emot aspen.

Solens glada morgonblickar
Funno slumraren, och genast
Flög en stråle snabbt och kysste
Sorgsne drömmaren på grafven;
Väckte upp till lifvets oro
Hjertats dunkla våg och tankens,

För hvars lugna spegel drömmen
Höll så ljusa, vackra bilder.

Hade solen vetat detta,
Vetat hvem han väckte, skulle
Han kanske sitt milda anlet
Gömt uti ett moln, och unnat
Än en stund den arme hvilan.

VIII.

FALLET

Men akta dig, att ej på samma stig
I mörka — — — — —

1.

Der Kyro fors sin boja lossar,
Och böljan, skummande af harm,
I raseri sitt hufvud krossar
Emot granitens hårda barm,
Der stupar, sluttande från stranden,
En håll mot mörkblå afgrundsranden,
Och ingen grönska, intet strå
Har ännu slagit rot derå.

En morgon just i soluppgången,
Då skogen ljöd af fågelsången,
Och blommans daggbestänkta knopp
Slog gladt det milda ögat opp,
Då stadnar på den öde hållen
En kär bekant, en ungdomsvän,
Och helsar med en suck igen
De saknade, de dyra ställen.

Men denna anblick ej förmår
Hans bleka kind med glädje måla,
Och ingen enda fröjdetår
I mörka ögat synes stråla —
En morgon såsom nu det var,
Som nu log solens stråle klar,
När sitt farväl han nejden sände
Och sorgsen sig mot fjerran vände;
Men hoppet gjöt sin balsam då
Uti den arme Eriks hjerta,
Och lindrade hans grymma smärta,
Att ifrån hem och vänner gå.
Hur rikt på glädje var hans minne,
Hur fullt, hur lifligt ej hans sinne
Af hoppets blommor än i går!
O, blott en enda fröjdetår,
Och lika sköna, lika friska
De hade spridt sitt doft i dag;
Nu skördas de af ödets slag
Och tröstlöst döende de hviska:
Det är förbi, ej sol, ej vind
Med purpur färga mer vår kind!

* * *

Hör vattnet det strömmar,
Och tusende drömmar
Sig vagga med sorl ifrån våg och till våg.
En åder är floden,
Och vattnet är bloden,
Der pulsarna klappa af längtande håg.

* * *

Som växt ur klippan står han der,
Med blicken sänkt mot forsens vatten,
Och himlen i octobernatten
Mer ljus än pannans hvälfning är.
Det låg ett töcken bredt deröfver,
Likt höstens, när han sakta söfver
Till vinterdvalan jordens blod,
Och bojan slår kring lifvets flod.
Naturen steltnar bort, der lyser
Ej blomma mer på gulnad hed,
Och dyster blickar himlen ned
Uppå en naken jord, som fryser
Och suckar ödsligt: låt mig
Men brista skuggorna, då sänker
Sig molnet ned, och skönt hon blänker
Uti en svepning utaf snö.
Ack! huru höstligt själen ryser,
Hur än det arma hjertat fryser,
Hans pannas moln ej brista får,
Ej snöga öfver smärtans spår.

Dock, detta bröst, så vandt att kämpa
Mot storm och böljors raseri,
Skall väl sin egen svallvåg dämpa,
Och hoppets julle, som deri
Med slitna segel redlös drifver,
Af någon hand väl räddad blifver,
Som sträcks ur skyn, när skummet yr,
Och den mot trygga hamnen styr.

Se vågorna dansa
I forsen och kransa
Med snöhvita perlor sin fladdrande skrud.
En dödsdans de svinga
Och harporna klinga
Tills strängarna brista med bäfvande ljud.

2.

Ur qvarnens öppna dörr två männer träda,
Och solen, hvilkens första helsning ler
Kring nejden, lyser vänligt på dem båda
I daggrik, vindfrisk morgonväkt, mem ej
Gestalterna, med lika vänlig frid,
Den glada dagens blickar återstråla.
Med ljusa lockar kring en rundad kind,
Der helsan ger sin broderskyss åt mödan,
Med ögat lifligt, och som daggen klart,
Med pannan fri den ena ler mot dagen.
Af mjöl är vadmalströjan blifven hvit.
Så skönjas lindens saftigt gröna blad
För tusentals af hvita blommor knappast. —
Förgäfves flyter kring den andra ljuset.
Han går der lika oblidt mörk ändå,
Så sotigt mörk, som tallen, i hvars grenar
Den röda hanen skakat sina vingar,

Hans hår är brunt och ögat, brun är kinden,
Och dragen skifta i en färg af halfbrändt.
Kring munnen spela tycks en hädisk fröjd,
Och fräckhet vuxit fast i knölig panna.
En högröd vest af mörkgrå rocken sluts,
Och tobakspipan hänger fram ur barmen.

Den mörka mannen talar till den ljusa,
Mot jorden blickande han frågar snabbt:
"I går man sade mig, att denne Erik,
Som lik en rymmare drog bort från socken,
Nu kommit åter; att med staf i hand
Och dammig fot man honom sett i kyrkan
Du Pekka veta bor, om det är sannt,
Ty fast han sturskt med alla andra umgicks,
Och sällan deltog i ett lustigt lag,
Så troddes det, att du dock var hans vän,
Att sina tankar helst han dig förtrodde."

Till hälften för sig sjelf, i egna tankar
Fördjupad Pekka svarar så hans ord:
"Ja väl, han kommen är! I går vid kyrkan
Förenade vi länge skilda händer.
Den arme Erik! Full af mod och fröjd
Han kom, att söka upp i hemmets dalar
Den lycka, för hvars ägande han kämpat
Med tiden, ödet och med storm och våg —
Den arme Erik! — och hvad fann han väl?
En öppen graf för alla lifvets fröjder."

"Det skada var, att den så kära gästen
Af en så kallsint helsning skulle mötas
Ej tidigt nog engång den stackarn kom,
Att dricka graföl på sin egen glädje.
Om efter mina planer allting gått,
Han bättre då välkomnad skulle blifvit
Med stop och glas vid klingande fioler.
Han skulle dansa fått, och fått ett rus
I muntert lag på vännen Jussis bröllop."
Så yttrar smädande den mörke mannen.

Men Pekka ser på honom med förakt;
Han stadnar, vikande ett steg åt sidan,
I det han svarar: "Om din afund ej,
Om icke dina bittra ord mig sade, att
Inom dig sjelf helt tyst du redan erkänt,
Att Eriks öde, fastän hårdt och sorgligt,
Dock äger ljus tillräckligt, för att du
Deröfver ännu skugga ville kasta,
Så kunde jag få lust, att säga dig
Hvad jag och mången tänka om den saken.
Till dig stod Erik alldrig uti skuld.
Han gick sin egen väg, men mot hans rätt
Var du den första att din afund vända,
Och huru slugt du dolt det, vet jag dock,
Att du försåtligt, båd' med lock och snaror,
Hans kärleks hvita dufva fånga sökt.
Om ej jag visste huru olik dig
Uti sitt hat han är den gode Erik,
Jag skulle råda dig: var icke trotsig,
Och akta dig, att ej på samma stig
I mörka skogens djup båda mötas!"

"Tror du jag fruktar möten uti skogen?
Jag fruktar icke för den onde sjelf!
Väl är det mörkt inunder tallens grenar,

Och mången ugglar ropar der klähvitt.
Man säger, att det ofta spökar der,
Men jag ett medel vet, som stärker modet.
Man blott behöfver bära här vid sidan,
Här invid hjertat just, en stålblank knif.
Jag önskar just jag honom möta finge,
Och skåda om han äger mod, att se
Mig rakt i ögat, mod, att lika håfullt
Förakta mig, som" — — —

"Är det icke Erik?" —

Så höres Pekka, midt i Jussis tal,
Med ljusnad uppsyn ropa — "hvilken står
På hällen der, med armarna i kors?" —
Och ren ditåt han hastar stegen. Dystert
Den andre följer, under det en rodnad
Med mörk och hastig flamma stiger opp
Uti hans vilda blickar, på hans anlet.

* * *

Det brusar, det sjuder
I forsen, det ljuder
Så hemskt, och så mörkt är det blågröna svall.
Med sargade barmen,
Med krossade armen,
Står klippan i djupet så dystert och kall.

3.

Hvarför kommer du ej ensam?
Frågar med ett mörklagdt allvar
Erik glada ungdomsvännen.

Men då rör sig Jussi, mannen
Med det sjunkna, bruna ögat,
Med det brända uti tycket,
Med den röda vesten; stiger
Fram ett trotsigt steg mot Erik.
Munnen drar sig till ett löje,
Rysligt, som ett öppet blodsår,
Hvasst som sjelfva ulfvatanden,
Brännande som öckenvinden,
Och han håfullt detta säger:
"Äfven jag dig helsa ville,
Trodde, att det skulle glädja
Den från hemmet länge skiljda,
Att af lekkamraten mötas,
Af den lustige kamraten;
Att det skulle hugna sinnet,
Om ett vänligt ord det smekte,
Om ett gladt välkommen ljöde,
Då i kära stugudörren
Svarte sorgenstår och bugar,
Räcker magra, kalla handen."

Slutne blefvo Eriks läppar,
Icke hand, ej fot han rörde.
Öfver pannan uppsteg endast
Med en darrning vredens norrsken,
Och ett ögonblick föraktet
Tog sin bostad omkring munnen.
Men förbittrad Pekka säger:
"Fort, gå bort, gå bort, vik hädan
Icke vi din helsning vilja,
Ej dina falska judashelsning.

Räfvorna i sina kulor
Äro endast dina vänner,
Ulfvar dina lekkamrater.
Fort, gå bort, gå bort, vik hädan!"

Då i Jussis vilda hjerta
Flög med hast en afgrundsgnista
Utaf raseri, och spridde
Blixtnabbt ut den mörka glöden,
Genom alla blodets ådror.
Hotfull går han fram mot Pekka,
Med den bruna blicken mordiskt
Brinnande af hämndens lågor.
Lik ett åskmoln han sig närmar,
Färdigt, att sitt dunder lossa,
Att förbränna och förkrossa.

* * *

Se böljorna strida!
På drakar de rida,
Som ringla i kampen sin stålblåa kropp.
Och klipporna bäfva,
När vilda de häfva
Den skummande manen ur djupena opp.

* * *

Med en åtbörd utaf afsky,
Med en kraftig stöt mot bröstet
Vräker Pekka honom från sig.
Några steg tillbaks han raglar,
Faller dock ej öfverända.
Nu med viljans hela styrka
Raseriet honom griper.
Sine armar vildt han svänger,
Rusar fram — — — men Erik kastar
Sig med hast imellan vännen
Och hans fiende — — — Två armar,
Tvenne starka, grymma gamklor
Sluta kring hans hals sin ståring.
Brottning börjas uppå hällen —
Se då slinta uppå branten
Bådas fötter, båda tumla,
Slutne i hvarandras armar,
Ned i forsens djupa hvirflar,
I det kalla, blåa vattnet.

Rysande, förfärad, isad
Pekka står på öde hällen.
Ser hur de i djupet tumla,
Hur de utför forsen vräkas,
Än uti en afgrund sänkas,
Än mot hvassa klippor slungas.
Rysligt gnistra Jussis ögon,
När en svallning upp dem höja,
Svart hans mörka lockar glänsa
Lysa hemskt i hvita skummet.

Snart dock, med det snabba svallet,
Ur hans åsyn de försvinna.
Pekka uppå klippan suckar:
Hvad är menskan, att hon lefver?
Mörka äro lifvets öden,
Underbara Herrans vägar!

Men der forssens krafter brytas,

Der dess vilda böljor lugnas,
Kastar han på gröna stranden
Segerstolt det lätta rofvet.

Sakta, matt sitt våta hufvud
Lyfter Erik opp från gräset,
Öppnar slutna ögonlocken,
Blickar frågande omkring sig,
Sorgligt, vemodsfullt kring nejden —
Tyst och ödmjukt så han suckar:
Hvad är menskan, att hon lefver?
Skumma äro lifvets öden,
Underbara Herrans vägar!

Sänker blicken sen. Då ser han
Krossad, död utmed sin sida
Mörke Jussi, olycksstiftarn.

* * *

De få ingen hvila,
Att brusa och ila
Är skummande böljornas eviga lott.
Att sucka mot stranden,
Och somna i sanden,
När lifvet och oron sin fyllnad ha nått.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK DEN GAMLES MINNEN: BILDER FRÅN FINSKA
SKOGSBYGDEN ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

**Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™
electronic works**

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things

you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to

the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new

computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.